

De Kruiskerk te Burgum

De toren, gebouwd van tufsteen, is het oudste deel van het complex (twaalfde eeuw). In de dertiende eeuw werd de kerk als kloosterkerk van Regulier Koorheren gebouwd als driebeukige bakstenen kerk met stenen overwelving. Het meubilair dateert uit de zeventiende en achttiende eeuw. In latere tijd verviel het gebouw. De zijbeuken van het schip werden afgebroken. Bij de restauratie in 1952-1957 is de kerk geheel in de oorspronkelijke staat hersteld. De zijbeuken zijn daarbij, zij het in afwijkend materiaal, herbouwd. De ordening van het meubilair is bij de gelegenheid veranderd.

Geraadpleegde bronnen:

- Van Dam; orgelbouwers in Friesland –
J. Jongepier
- Ned. Herv. Kruiskerk te Bergum; Het Van Dam-orgel –
J Jansma
- Rapport over het orgel in de Herv. Kruiskerk te Burgum –
J. Jongepier

Het Van Dam-orgel

in de
Kruiskerk te Burgum

"Het was heden de heuchelijke dag, op welken onze geliefde leeraar, de Wel. Eerw. Heer Gerrit Houwink, Nic. Fr. het kostbaar en konstig bewerkte orgel, alhier door toedoen van de Hoog Ed. Gest. Heer Hobbe Baard van Sminia, Grietman dezer Deeple, en verdere stemgerechtigden, en onder byzondere voorzorge van den Welgeboren Heer Jetze van Sminia, Secretaris dezer Deeple, ter veraangenaaming geschikt, plechtig aan dat Godewaardig oogmerk toegewydde, door eine gepast Redevoering over Ps. CL: 4b: 'Looft den Heere met het Orgel'"

Aldus werd in de 'Boekzaal der geleerde wereldt' bericht over de in gebruikname van het orgel in de Kruiskerk te Burgum op 25 oktober 1788.

Het orgel werd gebouwd door de orgelbouwer Lambertus van Dam, uit Leeuwarden. De bouw van het orgel heeft een aantal jaren in beslag genomen. Tijdens de bouw vestigde Van Dam zich, met zijn gezin, in Burgum. De kosten voor de bouw van het orgel waren 2100 Caroli Guldens.

Het orgel kreeg orgelkassen van eiken, alleen het dak van de grote kas en de achterwand van die kas zijn in grenen uitgevoerd. De ornamenten, in wit en goud uitgevoerd, vormen een mooi contrast met het eikenhout. In het snijwerk is de Lodewijk XVI-stijl te herkennen.

De zes beelden bekronen de torens van het front. Op de middentoren van de grote kas staat een beeld dat het Geloof symboliseert, aan weerszijden hiervan staan bazuinblazende engelfiguren. Op de middentoren van het rugwerk prijkt koning David met zijn harp. Hij wordt geflankeerd door musicerende putti.

In de afgelopen eeuwen is er het nodige onderhoud geweest aan het orgel. Zo werd in er rond 1880 een restauratie uitgevoerd. In 1928 kwam er een elektrische windmachine. Tijdens de restauratie van de Kruiskerk in de periode 1952 – '57, werd het orgel uit de

kerk gehaald. In 1956 werd het teruggeplaatst waarbij een aantal herstel werkzaamheden werden uitgevoerd. Al snel bleek dat er meer, afdoend herstel nodig was. In 1965 werd de tot nog toe laatste restauratie uitgevoerd door de orgelmaker Flentrop uit Zaandam.

Al meer dan twee eeuwen wordt het orgel gebruikt in de begeleiding van de erediensten. Daarnaast worden er regelmatig concerten op het orgel gegeven door verschillende organisten.

In 1994 is er door dhr Jongepier een rapport opgesteld over de staat van het orgel. Daaruit is gebleken dat restauratie noodzakelijk is. Naast herstel van diverse gebreken zal de restauratie ook gericht zijn op het herstel van het oorspronkelijke klankconcept.

Dispositie van het Van Dam-orgel in de Kruiskerk

Hoofdwerk	Rugwerk	Speelhulpen
Bourdon 16vt	Fluit dolce 8vt	Koppeling Hw-Rw
Prestant 8vt	Prestant disc. 8vt	Tremulant
Holpijp 8vt	Prestant 4vt	
Octaaf 4vt	Fluit 4vt	
Speelfluit 4vt	Nasard 3vt	
Quintprestant 3vt	Octaaf 2vt	
Octaaf 2vt	Sexquialter 2st	
Mixtuur 4 5 6st	Dulciaan 8vt	
Cornet 3st		
Trompet bas disc. 8vt		
Pedaal aangehangen.		